

Oscar Kurkinen (Corgan) Nikkala story

2006-10-20 10:00:00

LO-tidningen

Att bygga socialismen i Karelen

HISTORIA. Mayme Sevander dog 2003, 80 år gammal, i Umeå. Det noterades varken i Västerbottenskuriren eller Folkbladet. Men StarTribune i Minneapolis, som många andra tidningar i Mellanvästern, uppmärksammade hennes bortgång.

Maymes familj emigrerade från Amerika till Sovjet-Karelen under 1930-talets svåra år. Hennes far Oscar Corgan, född i Nikkala i Norrbotten, var en ledande kommunist i föreningen Sovjet-Karelska Tekniska Hjälpén. Han organiserade utvandringen av ca 6500 finnar från Nord-Amerika till Sovjetunionen. Själv arresterades Corgan i Karelen i november 1937 av KGB. Tjugo år senare underrättades familjen att han avlidit 1940 i magcancer. Det var lögn. Han hade avrättats i januari 1938. Mayme Sevander utgav 1994 boken De tog min far.

Fakta och tolkningar

Tragedin i Karelen är arbetarhistoria mer än idéhistoria. Utvandringen till Karelen var inte pilgrimsresor för utländska kulturradikaler i Intourists regi. Till Karelen kom skogsarbetare, snickare, till och med fiskare för att bygga socialismen. Petrozavodsk var samlingspunkt för emigranterna. Från Karelen återvände cirka 1500 med livet i behåll.

Med antologin Karelian Exodus får denna historia forskningens uppmärksamhet. I 13 uppsatser ger boken fakta och tolkningar om vilka finsk-amerikaner det var som emigrerade till Karelen, vad som drev dem och vad de mötte vid framkomsten. Forskningen utgår från arkivhandlingar som släppts efter Sovjetunionens fall.

Boken skingrar också vanföreställningar om ”Karelen-febern.” Arbetsresor till Karelen inleddes redan 1922 av bland annat fiskare från USA. Faktiskt kom flertalet av dem som emigrerade från USA, inte Canada. Endast 15 % var medlemmar av kommunistpartierna i USA och Canada vid avresan.

Edvard Johan Kaski var inte partimedlem. Han blev offer för Stalins masslikvidering. I förhör med KGB medgav Kaski att han inför sina kamrater yppat missnöje med jordbrukskollektivet, att det erbjöd sämre social trygghet än vad som gavs amerikanska farmare. Han dömdes till fem år för kontrarevolutionär verksamhet, försvann sedan i Gulagarkipelagen.

Vad lockar, vad knuffar?

Frågan varför det var arbetare med rötter i Finland som for illa ges en sammansatt belysning i bokens fyra inledande bidrag. Den finländska emigrationen till USA och Canada var jämförelsevis sen.

All forskning om utvandring skiljer mellan vad som ”lockar” och ”knuffar” människor. Det som knuffade finländare var politik, sviterna efter inbördeskriget 1918 och senare hotet från den växande högeraktivismen, bland annat Lapporörelsen. Det som lockade i Amerika var kanske ett liv som självägande bonde, men tiden (1922–37) var fel för nybyggare. De förblev lönearbetare, i skogen och gruvorna och vid sågverken i trakterna runt de Stora Sjöarna.

I dessa finska småstäder, som Sudbury i Ontario, hölls de politiska erfarenheterna från

Finland vid liv. Till vardags och till fest – som vid sommarens kesäjuhlat, utedanser och teater – var politiken formad av hemlandets motsättningar. Här hade The Finnish Organization of Canada, en del av Canadas kommunistparti, 206 medlemmar. Av dessa reste 78 till Karelen 1930.

Den tragedi som rammade dessa emigrantbygder, den tvåfaldiga politiska ”knuffen” först från Finland och därefter från Amerika, var befolkningens dubbla identiteter som klass och nationalitet. De två sammanföll: som arbetare lockades emigranterna bygga socialismen, som finner socialismen i Karelen. De som varit skolbarn i Finland hade haft lärare upprymda av fennomanskt svärmeri för just Karelen. Hade det gällt Ural eller någon annan del av Sovjetunionen hade de inte rest.

Inflammerat än i dag

Som Kaa Eneberg skriver i denna bok (och i hennes egna Tvingade till tystnad, 2000, Förnekelsens barn, 2003) råkades de som lyckades återvända från Karelen till Finland och Sverige av omgivningens onåd. De utstöttes, stämplades som förrädare av sina politiskt närstående.

Än idag är tragedin inflammerad, också på det litterära, mellanstatliga och vetenskapliga planet (se också: www.migrationinstitute.fi)

Den amerikanska vänstern med anknytning till USA:s kommunistparti, präglad av bitterhet efter McCarthyismen och senare också Gorbatsjovs svek, noterar i sitt uppslagsverk Encyclopedia of the American Left (1998) endast att mellan sex och tio tusen finsk-amerikaner under mellankrigstiden flyttade till Karelen. Det sägs inget om deras öde. En historieforskare betvivlar dokumentationen om folkmordet i tidskriften Atlantic Monthly – år 1998.

Antologi: Karelian Exodus. Finnish Communities in North America and Soviet Karelia during the Depression Era

Redaktörer: Harpelle, Lindström & Pogorelskin

Förlag: Aspasia Books

Home - Tuesday 17.10.2000

Mayme Sevander still looking for ten young men

By Kristiina Markkanen

"I have been asked many times, if I don't hate my parents for having brought me to Soviet Karelia long ago, and I have always said that why should I have any reason to hate anyone? Each person makes his or her life into what it is", says **Mayme Sevander**, 77.

She is a citizen of the United States and Russia, the child of Finnish-American communists who has spent the past ten years trying to uncover the fate of as many people as possible who shared her experience.

Mayme Sevander has written four books based on her research: three are in English: *They Took My Father*, *Red Exodus*, and *Soviet Bondage*. The last

one, *Vaeltajat*, or "the Wanderers" is written in Finnish, and was published by the Institute of Migration in Helsinki.

I met Mayme Sevander ten years ago at her father's previous workplace, the offices of the Finnish-American newspaper *Työmies*, or "Worker".

It had been 50 years since the 11-year old Mayme had moved with her parents to Soviet Karelia to build the great homeland of the workers. Now she had returned to her old home town which she never expected to see again.

Sevander had left her teaching job at the University of Petrozavodsk and arrived in the United States as part of the friendship city project of Petrozavodsk and Duluth, Minnesota.

She had decided to find out how many Finnish-Americans like her parents had travelled to Karelia, and how many children they had with them. She also wanted to know how many were imprisoned and executed, how many returned to the United States, and where the rest are.

The most burning question was the fate of her father.

Oscar Corgan was one of the organizers of the great migration. From 1932 he worked in New York with a Finnish-American communist organisation KTA, or the Karelian Technical Aid, which helped deliver goods and labour to Soviet Karelia..

Finally, in April 1934 Oscar himself moved to Karelia with his family. Twice he was summoned to Moscow to meet with exiled Finnish communist **Yrjö Sirola**, who recommended that he gather up his belongings and his family and get back to America. Oscar did not go because he had brought so many other families with him.

In 1937, when Finns started being arrested, many friends started disappearing. Finally it was Oscar Corgan's turn, in October, a couple of days after his 50th birthday. The 14-year old Mayme became the daughter of an Enemy of the People.

When those who disappeared never came back, people did not talk much about the issue.

After the war Mayme's background forced her to leave her job as a journalist for TASS. She became a teacher, married **Milton Sevander**, a prisoner of war who came back from Finland, and took care of the children, and the remaining old people. She joined the Party and tried to live like a good Soviet citizen.

Then the world suddenly changed. In 1986 a delegation came from the US Friendship city, who were taken completely by surprise when they were met at the Petrozavodsk railway station by a group of English speakers, who came from the same city as the visitors.

Close cooperation ensued. The fate of the Finnish-Americans needed to be ascertained quickly, because even many of their children were old.

The work is still unfinished, even though Sevander now works between 8 and 10 hours a day, instead of the 16 hours that she put in during the early years.

Information is now available about thousands of people, and their life stories are gradually opening up.

About 6,000 people of Finnish origin moved from the United States and Canada to Soviet Karelia in the late 1920s and early '30s. There were many children in the group: two thirds were born after 1916, Mayme's contemporaries.

At first, Sevander gathered information from friends and friends of friends on two continents. In 1993 she got permission to visit the archives of the Republic of Karelia where she found passenger lists brought by the Finnish-Americans.

On one document she recognised her own handwriting. In 1932-34 little Mayme often helped her father in the KTA office on 126th Street in New York. **The older Mayme** was overcome with emotion. If such an unimportant paper still existed, who knows what other information might be found!

In 1994 she was allowed into the Grey House of the Karelian security police, the NKVD. There she found the truth about what happened to both her father and his comrades.

Oscar-Friedrich Corgan, son of Kaarlo, born in Nikkala, Sweden, in 1887 was shot on January 9, 1938.

The information had been kept for 50 years just a few blocks away from her, in the cellar of the Grey House.

Oscar Corgan, like his comrades, had been found guilty of counterrevolutionary activities, and executed.

Sevander, who now lives in the United States is currently visiting Finland. From here she is going to visit St. Petersburg and Moscow. This time she wants to get into both the archive of Soviet counter-espionage and the War Archive.

I still have ten young American men missing. That hurts. I'll find them yet."

"Some of them are childhood friends of mine. We last saw each other on May Day 1938. It was my idea, to hold a real party, since you never know what life will bring next.

Helsingin Sanomat / First published in print 13.10.2000

Links:

▶ [The Geneological Society of Finland: *The Children of Labour*](#)

▶ [Funet Russian Archive: Mayme Sevander *They Took My Father* \(a book review\)](#)

Begreppet **kirunasvenskar** var tidigare en mycket bred samlingsterm för kirunabor som emigrerade utomlands under tidigt 1900-tal. I [Kirunas](#) 100-årsbok, del II används begreppet "kirunasvenskar" om de kirunabor som bland annat emigrerade till [Brasilien](#) under tidigt 1910-tal. Efter att journalisten [Kaa Eneberg](#) 1999 publicerade två artiklar i [Dagens Nyheter](#) kom dock begreppet "kirunasvenskar" att allt tydligare kopplas ihop med enbart de svenskar som emigrerade till [Sovjetunionen](#) under 1920- och 30-talen (trots att långt ifrån alla som emigrerade kom från Kiruna).

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Kirunasvenskarna>

http://books.google.se/books?id=WEv3J6hkqGIC&pg=PA1&lpg=PA1&dq=Oscar+Corgan+Nikkala&source=bl&ots=62sr2cv0OK&sig=ZA6-AS-GexAk_4rkVdCkmn3CCtM&hl=sv&sa=X&oi=book_result&resnum=4&ct=result#PPP1,M1

"Mayme Sevander and Laurie Hertzell tell a poignant tale of a hidden corner of U.S. and Soviet history. Tracing the hopes and hardships of one family over two continents, *They Took My Father* explores the boundaries of loyalty, identity, and ideals." -Amy Goldstein, Washington Post

"What makes Mayme's story so uniquely-almost unbelievably-tragic is that her family chose to move from the United States to the Soviet Union in 1934, thinking they were going to help build a 'worker's paradise.' They found, instead, a deadly nightmare." - St. Paul Pioneer Press

"This gripping and timely book traces the beginnings of communism not as dry history but as a fascinating personal drama that spreads across Russia, Finland, and the mining towns of Upper Michigan and the Iron Range of Minnesota. . . . An important and largely ignored part of history comes alive in one woman's story of her tragic family, caught up in the all-consuming struggle of the twentieth century." -Frank Lynn, political reporter, New YorkTimes

Mayme Sevander (1924-2003) was born in Brule, Wisconsin, and emigrated with her family to the Soviet Union in 1934.

Laurie Hertzell is a journalist at the Minneapolis Star Tribune.

Mer information

They Took My Father: Finnish Americans in Stalin's Russia
Av Mayme Sevander, Laurie Hertzell, Tom Morgan
Bidragare Laurie Hertzell, Tom Morgan
Publicerad av U of Minnesota Press, 2004
ISBN 0816643369, 9780816643363
190 sidor

Särskilt intressant blir det förstås när berättelser förmedlas av dem som då trodde på det kommunistiska projektet. Ragnar Rudfalk var en sådan person.

På 1950-talet arbetade Rudfalk på järnverket i Luleå och han hade en fantastisk historia att berätta (Jag jobbade i Sovjet, Tidens förlag, 1951). Ragnar var av allt att döma demokrat.

Under 1943 beslutade han sig för att delta i kampen mot nazisterna. Tillsammans med en norsk kamrat drog han iväg mot Murmansk där de tänkte ta en båt till England eller Kanada och de norska fristyrkorna. Eftersom Sovjet var "på samma sida" skulle de mottas med öppna armar. Trodde de.

En härlig sommardag bär det av mot Pajala, Mudoslopolo och Petsamovägen. Vid Pallastunturi, på den finska sidan, blir de beskjutna av tyskar, men på snirkliga vägar når de Tulomafloden där de sovjetiska "vännerna" möter.

Fyra år senare står Ragnar, som genom ett under, åter i sina föräldrars kök i byn Grenåskålen i Jämtland. Då har han hunnit med tre års sovjetiska arbetsläger under de vidrigaste förhållanden.

Han har fått handfasta insikter i det repressiva Sovjetsystemet. Han har lärt sig att de ryska vännerna inte var mycket till vänner.

Hans olycksbroder Odd vilar i den ryska jorden. Han har lärt känna Harrijo, kommunisten från Kirkenes, och Rygh, som rymt från nazisternas tortyr bara för att bli offer för nya plågoandar.

Ragnar Rudfalks berättelse från 1951 är fortfarande angelägen för dem som vill förstå vad som redan från början var fel med det kommunistiska experimentet.

Mayme Sevanders historia är inte mindre angelägen (De tog min far, Ord & visors förlag, Skellefteå, 1994). Hennes pappa hette Kurkinen och kom från Nikkala i Norrbotten. Där finns ännu i dag Luthströms, Granbacke och andra av hennes släktingar.

I början på seklet emigrerade Maymes far, Oskar Corgan, som han kom att heta over-there, till Amerika. Mamma, Katri Alalauri, kom från Lumijoki vid Uleåborg. De var alltså "finnar".

I den finska kolonin kring Michigan, Duluth och Wisconsin fanns det två sorter; Klubbfinnarna, som läste socialistiska Työmies eller den kommunistiska Eteenpäinin och Kyrkfinnarna, som var "opolitiska" och som framför allt bekämpade supandet.

I det tidiga 30-talets USA fostrades Mayme med socialismens ideal, röda fanor och pionjärläger. Men, framförallt präglades hon av sammanhållningen i den finska klubben i Superior och i Duluth där pappa Oskar hade en framträdande roll.

Maymes pappa var en "brinnande ande" och han spred sitt kommunistiska budskap bland finnarna. "I Sovjetkarelen finns framtiden och där behövs alla som vill bygga socialismen", förkunnade han.

Totalt utvandrade cirka sex tusen USA-finnar till det unga Sovjetunionen. Hälften kom dock tillbaka, kantstötta och desillusionerade.

Efter år av

arbete för att förmå folk att lämna USA för Karelen blev det så dags för Oskar och hans familj att utvandra till Sovjet.

Året var 1934 och Mayme var elva år när hon på sin väg till Sovjet för första gången ser Sverige. Nu utspelade sig en av de starkaste episoderna i Maymes berättelse.

I stället för att vänta en vecka i Stockholm hoppas Mayme, hennes bror och hennes mamma på att kunna besöka sina släktingar i Tornedalen och i Finland. Mayme har exempelvis aldrig träffat sina far-och morföräldrar.

Släktingar ringer och försöker övertala dem att stanna i Sverige eller att åtminstone komma och hälsa på. Många har ju återvänt från Sovjet och deras berättelser bör tas på allvar, förmanar de.

Sannolikt vet Maymes far Oscar att släktingarna har rätt, man kan vet också att om han går med på ett besök så kommer de att stanna i Sverige. Hur skulle han kunna det, han som i årtal, och med framgång, övertalat andra att åka. Han kan ju inte svika sina ideal och de reser därför in i Sovjetunionen.

Där återsåg

familjen flera av sina USA-vänner och Mayme beskriver den första tiden i Petrozavodsk som fattig, men fylld av lust och

pionjäranda. De badade i Lososinkafloden, ungdomsorkestern Penikka Panti marcherade i spetsen för förstamajdemonstrationen, den finska teatern satte upp pjäser och ortens symfoniorkester gav konserter. Pappa Oskar arbetade på det finska förlag, som han försett med en medhavd tryckpress.

Plötsligt den 4 november 1937, förs Oscar bort av sovjetiska milismän för att aldrig mer återkomma. Ett "misstag" säger de som fortfarande trodde på systemet.

Familjen hankade sig fram och drömmen om eget hus och trädgård som Maymes mamma haft realiserades inte i det kommunistiska landet.

Som dotter till en "folkets fiende" hamnade så småningom också Mayme i arbetsläger. Mamma Katri dog utan att ha lärt sig vare sig amerikanska eller ryska.

Mayme är i dag cirka 75 år. Hon bor fortfarande i Petrozavodsk, men är ofta i USA. Hon träffade sina finsk-svenska släktingar för första gången 1965 och besökte

åter sin barndoms Wisconsin 1973. Kommunistpartiet lämnade hon först 1990.

Hennes föräldrar gjorde ett ödesdigert misstag, som emigrerade till Sovjet, anser hon, men motivet bakom deras resa vill hon alltid försvara.

Ragnar Rudfalk och familjen Sevanders öden är inte bara förenade i tid och rum. De vittnar om en välvillig men olycklig tilltro till den kommunistiska staten.

Ragnar och Odd var kanske bara ungdomligt naiva när de promenerade in på sovjetiskt territorium och bröt mot §84 i strafflagen. De trodde att vänners hjälp väntade utan att inse att ett totalitärt politiskt system varken har rättssäkerhet eller erkänner individuella vänner.

Oskar Cograns övertygelse däremot styrdes av den mogna mannens tro på hur samhället bör förändras. Han var en folkrörelse-människa. Alltför sent insåg han sovjetsystemets faror. Först 1991 utfärdades det certifikat som visar att Oskar Cogran sköts redan två månader efter det han fängslats.

Oskar Cograns öde illustrerar ett dilemma som är giltigt också i dag.

Nämligen den benägenhet människan tycks ha att underkasta sig politiska projekt, som vi innerst inne vet är fel.

http://www.levonius.com/Laiho_List/Karelia_Victims_List.htm